

Podvojný svět Petra Druláka a Aleksandra Geljeviče Dugina

Jan Černoč¹

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

trichokles@gmail.com

Summary

Twofold world of Petr Drulák and Aleksandr Gelyevich Dugin. This paper focuses on the intersection of the *Twofold world* book (*Podvojný svět*) by Petr Drulák and the A. G. Dugin's Czech version of the *Fourth Political Theory* (*Čtvrtá politická teorie*) and his *Foundations of geopolitics*. Their comparison finds the crucial common points in the anti-liberalism, the focus on populism and the anti-nomadism as one of the conditions for xenophobia. Twofoldness and counterparts are highlighted in the Drulák's text and relation between space and time is highlighted in the Dugin's texts. Convergences in the political attitudes of these authors are comparable with convergences in their theoretical texts.

Titulek tohoto textu je volen tak, aby provokativně vyzýval ke srovnání nové knihy Petra Druláka nazvané *Podvojný svět*² a česky vydané knihy *Čtvrtá politická teorie*³ Aleksandra Geljeviče Dugina, za jejíž nezbytný kontext považují *Základy geopolitiky*⁴ téhož autora. Intelektuální aktuálnost takového srovnání se v mém případě protíná se zálibou v úvahách o vztahu času a prostoru, do kterých zasahuje A. G. Dugin se svou konzervativní asymetrií mezi prostorem a časem, a se zálibou v úvahách o protikladech a protějšcích, do nichž zasahuje Petr Drulák se svou propojenou podvojností.

Na první pohled se může zdát, že je takové srovnání nemístné.⁵ A. G. Dugin píše a mluví o dualismu mezi mocnostmi země (land power) a mocnostmi moře (sea power) v návaznosti nejen na H. J. Mackindera a Carla Schmitta. Tento dualismus je jednoznačně asymetrický, protože mocnosti moře jsou podle něj na straně absolutního zla a cílem mocností země je planetární triumf nad mocnostmi moře.⁶ Dalším základním Duginovým dualismem je asymetrie mezi konzervativním bytím a liberálním časem, která v rozporu s jeho tvrzením odkazuje spíše k Platónovým

¹ Mgr. Jan Černoč, Department of Philosophy and Religious Studies, Faculty of Arts, Charles University in Prague, Czech Republic. Correspondence: Mgr. Jan Černoč, Durasova 26, Slaný, 274 01.

² Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022

³ Aleksandr Dugin, *Čtvrtá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020

⁴ Aleksandr Dugin, *Foundations of Geopolitics*, URL:

<https://www.maieutiek.nl/wp-content/uploads/2022/05/Foundations-of-Geopolitics.pdf>

⁵ Kniha *Proroci post-utopického radikalismu* nabízí například srovnání Duginova myšlení s myšlením Václava Havla, což je ještě provokativnější. (cf. Adam Borzič, Olga Pavlova, Ondřej Slačálek: *Proroci post-utopického radikalismu*. Alexandr Dugin a Hakim Bey. Vyšehrad. Praha, 2018, s. 203)

⁶ „All these steps are aimed at one geopolitical goal of strengthening the Eurasian telluric complex and preparing its planetary triumph in a duel with Atlantism.“ (Aleksandr Dugin, *Foundations of Geopolitics*. s. 345)

dialogům (bytí a vznikání) než k Heideggerově myšlení, kde je bytí podřízeno času.⁷ V souladu s touto asymetrií A. G. Dugin zavádí i asymetrii prostoru a času, neboť konzervativní bytí prostoru bude věčně odolávat nicotnímu liberálnímu času, jehož radikalizací vznikl efemérismus, pro který je reálný pouze prchavý moment času.⁸ Podle A. G. Dugina je na jedné straně geopolitický Západ, sea power, čas, absolutní zlo, biblický Ábel (nomád), nicota, digitální, individuální, atomizované a kvantované a na druhé straně geopolitický Východ, land power, prostor, dobro, biblický Kain (usedlík), bytí, analogové, kolektivní a vlnové. S nehlubším odporem proti monopolu liberalismu usiluje A. G. Dugin o vytvoření podvojného světa, ve kterém proti liberalismu stojí čtvrtá politická teorie. Pozadím tohoto anti-liberálního boje, který bezohledně přehlíží násilí vůči jednotlivcům⁹, je pluralita civilizací, a proto by porážka liberalismu znamenala jeho omezení na jemu vlastní civilizační okruh. Tuto multipolaritu civilizací však ztrpčuje jejich expanzivní povaha, která je v souladu pouze s právem silnějšího. Chabou útěchou je, že ne každá civilizace má tak velký expanzivní elán jako eurasijská civilizace ruského lidu, jak ho chápe A. G. Dugin v *Základech geopolitiky*.

Petr Drulák vychází z asymetrie mezi liberálním monoteismem a ne-liberálním pohanstvím/polyteismem a mezi liberální vertikálností a ne-liberální horizontálností. V rámci těchto asymetrií předkládá projekt, ve kterém figuruje propojená podvojnost jako univerzální obraz ne-monoteistického myšlení. Propojená podvojnost je obrazem takového myšlení protějšků, které se liší od myšlení asymetrických/vertikalizovaných/hierarchizovaných dvojic, od dualisticky oddělených dvojic se svébytnými póly a od dvojic v nepřekonatelném konfliktu. Jde mu tedy o harmonický vztah dvojic, který připouští pouze omezené vzájemné popírání protějšků a zároveň vyžaduje jejich úplné komplementární doplňování se a vzájemnou obsaženost jednoho ve druhém: „Takovým prvkem je mýtus propojené podvojnosti, který tato kniha staví proti mýtu jediného Boha. Podvojnost vychází z působení dvou bohů či spíše božských sil, které se navzájem mohou popírat, ale také doplňovat, a které se navzájem obsahují. Nejedná se však o dualistický protiklad, dobra se zlem či pravdy se lží, nýbrž o bytostnou propojenost sil, které mohou být opačné, ale které se navzájem zahrnují a společně vytvářejí svět, jehož jsou součástí. Respekt propojené podvojnosti vylučuje syntézu, která by jedno podřadila druhému či obě něčemu třetímu. Propojená podvojnost neznamená jednotu diktátu jednoho z principů, ani absolutní podvojnost, která vede k nepřekonatelnému konfliktu dvou principů. Kotví v základní lidské zkušenosti rozlišení muže a ženy, nádechu a výdechu, dne a noci či jara a zimy. Nepokouší se ji dekonstruovat, syntetizovat ani

⁷ Tento text rovněž navazuje na můj text *Vražedné prostorové myšlení Aleksandra Geljeviče Dugina*, který kromě jiných souvislostí obsahuje argumentaci, proč je Duginovo tvrzení, že bytí předchází čas, dezinterpretací Heideggerova myšlení z knihy *Bytí a čas*. (Jan Černocho, *Vražedné prostorové myšlení Aleksandra Geljeviče Dugina*, in: *Ergot* 2/2022, URL:

<https://ergotsite.wordpress.com/2023/03/23/vrazedne-prostorove-mysleni-aleksandra-geljevice-dugina/>)

⁸ Viz. Aleksandr Dugin, *Think in terms of space*. in: Aleksandr Dugin, *Foundations of Geopolitics*

⁹ cf. „Vzhledem k tomu, že Dugin ve své teorii radikálního subjektu (více o ní jsme se mohli dočíst v první části knihy), kterou ovšem lze chápat jako tradicionalistickou myšlenku podřízení jedince celku, vědomě přehlíží práva jedince, nemusí se jeho politický esoterismus nijak ohlížet na případné bezpráví vůči jedincům, násilí je jeho inherentní součástí a logickým důsledkem.“ (Adam Borzič, *Hvězda chaosu a zelený Hermes: o duchovních motivech v myšlení Alexandra Dugina a Hakima Beye*, in: *Proroci post-utopického radikalismu*, Praha, 2018, s. 134)

překonávat, chce ji jen respektovat, neboť tím respektuje samotný život.“¹⁰ Již zde je zajímavé poznamenat, že Petr Drulák využívá nesourodé protikladné dvojice. Zatímco nádech a výdech, den a noc nebo jaro a zima jsou protiklady, které se střídají v rámci cyklu, o protikladu muže a ženy to lze prohlásit jen velmi nepřímou, neboť muž a žena jako dvojice implikuje simultánní protějšky, které se nestřídají.

Petr Drulák je ochoten takovou koncepcí propojené podvojnosti aplikovat víceméně bez jakéhokoli omezení, k čemuž si na pomoc bere vzory propojené podvojnosti vzaté jednak z čínské Knihy proměn (jin a jang se známým obrazem Tchaj-ťi tchu), jednak ze zlomků Empedokleova textu (zápas/neikos a láska/filotés). Obě dvojice se podle něj navíc překrývají, protože jin odpovídá lásce a jang zase zápasu. Přestože se Petr Drulák snaží o přehlednou a poměrně diferencovanou koncepcí, přiznává, že nakonec postrádá teoretickou jasnost, což chápe překvapivě jako výhodu: „Monoteistické utopie jsou smrtelné. Vytyčují ideál nádechů, které popírají výdechy. Podvojný svět vychází z obojího, proto mu bude chybět teoretická jasnost utopie a proto nám dovolí dýchat.“¹¹ To je poněkud paradoxní, protože Petr Drulák jedním dechem směřuje k aplikaci propojené podvojnosti v rámci politického myšlení, jejímž výsledkem má být „podvojně politické myšlení“ a „byťostně demokratická představa protikladů“.¹² S nejvyšší pravděpodobností lze podle Petra Druláka všechny protiklady normalizovat tak, aby z nich vznikla propojená podvojnost, pokud však vyloučíme protiklady dokonalého Boha stvořitele a nedokonalého stvořeného světa, dobra a zla, pravdy a lži, užitečnosti a zbytečnosti a krásy a ošklivosti.¹³

A. G. Duginovi i Petrovi Drulákovi je tedy společná výchozí asymetrie mezi liberalismem a anti-liberalismem. Cílem obou je údajně přehnaně jednotný liberální svět rozdvojit, aby získal liberalismus rovnocenného rivala. Tím se podle nich otevírá cesta od falešného pluralismu k pluralismu skutečnému. Podle A. G. Dugina má být rivalem liberalismu čtvrtá politická teorie. Podle Petra Druláka zase podvojně politické myšlení. A. G. Dugin vymezuje svou čtvrtou politickou teorii negativně vůči komunismu, fašismu/nacismu a hlavně liberalismu. Jeho čtvrtá politická teorie je mnohem obtížněji vymezitelná pozitivně, protože předpokládá konzervativismus ve spojení s pluralitou civilizací a lidí. Z hlediska tohoto gigantického prostorového měřítka je pro něho naopak atomizace žádoucí. Ve světě čtvrté politické teorie vládne právo silnějšího a mimo rámec mezinárodního práva a mimo hranice států je opěrným bodem pouze ten který lid. Pomíjivý jednotlivec je z hlediska věčného lidu, ze kterého pochází, nepodstatný, a proto je spolu s liberalismem zavržen nejen čas, ale i jednotlivec jakožto subjekt liberalismu: „Nakonec musí být předložen radikální slogan: „národ je všechno, jednotlivec je ničím.“¹⁴

Pozoruhodný průnik Drulákova a Duginova myšlení představuje téma populismu. Podle A.G. Dugina může být čtvrtá politická teorie v návaznosti na Heideggerovo myšlení považována za metafyziku populismu: „Čtvrtá politická teorie zachází s pojmem „*narod*“ jako s nezávislou legální a filosofickou kategorií, mimo jeho

¹⁰ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 11

¹¹ Idem, s. 14

¹² Idem, s. 11

¹³ Idem, s. 26 + 102

¹⁴ Aleksandr Dugin, *Foundations of Geopolitics*. s. 248

interpretace v kontextu tří politických teorií moderny. Avšak „*narod*“ je pochopen existenciálně jako Dasein. Heideggerova formule „*Dasein existiert völkisch*“ je klíčem. Čtvrtá politická teorie chápe *narod*, *populus* jako Dasein, *Volk als Dasein*. To činí fenomén populismu nikoli nejasným, chaotickým a spontánním, ale hluboce založeným, filosofickým a avantgardním. V tomto případě může být čtvrtá politická teorie považována za „metafyziku populismu“, vysvětlující jeho objevení se a dodávající slepému protestu lidstva proti satanské elitě, která se zmocnila vlády nad ním, strategii, vědomí, myšlení, systém a plán boje.“¹⁵ Jako obvykle zde A. G. Dugin předpokládá homogenní statický lid, který stojí jako dobro proti zlu liberálních elit.¹⁶ Olga Pavlova shrnuje Duginovo kolektivistické pojetí ve vztahu k jeho *Základům geopolitiky* následovně: „Právě v kolektivu, davu a jeho síle vidí Dugin bázi pro novou politickou epochu. Podobné adorování davu vede k počátkům kolektivistických politických dystopií. Čím silnější je skupina, tím silnější je pocit skupinové příslušnosti a tím menší je osobní zodpovědnost jedince. K nejdůležitějším znakům davu patří impulzivita, mobilita, iracionalita, lehkověrnost, ovlivnitelnost, intolerance, servilita před autoritou a nepřekonatelný pocit síly masy. Kromě toho bych do uvedeného výčtu zařadila i masovou hypnózu a kvazináboženství. Podobný kolektiv pro realizaci svých vizí potřebuje Alexandr Dugin.“¹⁷

Také pro Petra Druláka má populismus výrazně anti-liberální povahu. Pravicový i levicový populismus podle něj bijí na poplach před nesnesitelností vládnoucího globalizovaného liberalismu, který může za neadekvátní extrapolaci logiky hospodářské soutěže a lidských práv do všech oblastí života.¹⁸ Popularitu populistů by podle tohoto prvního přiblížení mohla oslabit větší regulace trhu a větší míra diskriminace. Podle Petra Druláka odkazuje populismus k demokracii bez adjektiva „liberální“: „Demokratická vzpoura vůči liberální depolitizaci pak bývá označována jako populismus. Tento pejorativní termín odráží netoleranci, s níž liberalismus a další monoteistické ideologie přistupují k demokracii. Populismus svým odporem ke svatým či spíše „přirozeným“ pravdám naší doby i svou ideovou neuchopitelností zaujímá roli soudobého pohanství. Proto se dnes velká část evropských elit, ať už se jedná o liberály, socialisty či konzervativce, shoduje na jeho radikálním odmítnutí.“¹⁹ Ačkoli podle Petra Druláka liberalismus nemá rovnocenného rivala, má alespoň rivala ve formě populismu. Když přistoupíme na hru, v níž liberalismus odpovídá monoteismu, snadno přejdeme ke hře, ve které populismus odpovídá pohanství. Taková koncepce liberalismu a populismu předpokládá symetrickou syntézu, která

¹⁵ „The Fourth Political Theory treats the concept “*narod*” as an independent legal and philosophical category, beyond its interpretations in the context of the three political theories of Modernity. But the “*narod*” is understood existentially, as Dasein. Heidegger’s formula “*Dasein existiert völkisch*” is key. The Fourth Political Theory understands the *narod*, the *populus*, as Dasein, *Volk als Dasein*. That makes the phenomenon of populism not indistinct, chaotic, and spontaneous, but deeply grounded, philosophical, and avant-garde. In this case, the Fourth Political Theory can be regarded as a “metaphysics of populism,” explaining its appearance and supplying the blind protest of humanity against the satanic elite that has seized power over it with a strategy, consciousness, thought, a system, and a plan of struggle.” (A. G. Dugin: *The Fourth Political Theory and the Italian Logos*, URL: <http://4pt.su/en/content/fourth-political-theory-and-italian-logos>)

¹⁶ V souvislosti s problematikou populismu se v tomto textu A. G. Dugin odvolává na Alaina de Benoist (*Droite-gauche, c’est fini! Le Moment Populiste*), což je i Drulákův významný referenční autor.

¹⁷ Olga Pavlova, *Postutopický radikalismus: středověká budoucnost a pirátské utopie*, in: *Proroci post-utopického radikalismu*, Praha, 2018, s. 148

¹⁸ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022, s. 11

¹⁹ Idem, s. 76

z nepřeborných podob populistických iniciativ se sebestatněji záměry dělá jednotné hnutí a z různých směsí, ve kterých liberalismus spíše převažuje, zase čistý monoteistický monolit. Protože se však pohybujeme v rámci politického myšlení, je nutné dodat, že každý takový syntetizátor sám sebe implicitně pasuje do role vůdce, zde pravděpodobně rovněž i kněze pohanského populismu. Liberální depolitizaci je zde míněna překážka k překonání, která spočívá v omezování svobody projevu politickou korektností, v omezování politických otázek růstem různých práv a obecně v omezování státu vůči jednotlivci. Vyvázání jednotlivce z místních, rodových a historických pout je také chápáno jako nepřijatelná uniformizace.²⁰

Petr Drulák alespoň formálně poznamenává, že ne všechna populistická/anti-liberální hnutí podporují demokracii, ale jejich možný subverzivní vliv by svým terminologickým aparátem nejspíš musel klasifikovat pouze jako nebezpečnou převahu vztahů nad pravidly, což problematičnost extrémních anti-liberálních hnutí spíše zastírá než analyzuje. S takto pojatým populismem nejspíš kloužeme po tenkém ledě: „Pokud se demokratický vztah mezi elitou a lidem příliš oslabí, jejich propojená podvojnost se promění v čistý protiklad. Zde se nabízí výše zmíněná analogie narušeného vztahu mezi vědomím a nevědomím, který vyvolává destruktivní vzpouru nevědomí. Vznikají anti-elitní hnutí, která liberální elita odsuzuje jako populistická, extrémistická, fašistická či komunistická. Snaha o démonizaci však pouze prozrazuje bezradnost elity, která přestává plnit svoji roli. Těmto hnutím navíc nijak neškodí a spíše prospívá. Anti-elitní hnutí mohou být prospěšná, pokud výsledkem jejich působení, ať už zamýšleným, či nezamýšleným, bude obnova propojení lidu a elity. Nicméně u některých nelze vyloučit, že se obrátí proti demokracii jako takové a ohrozí svobodu i rovnost ještě vážněji než liberální oligarchie.“²¹

Shodou náhod v různých kontextech Petr Drulák i A. G. Dugin píše o tom, že lid charakterizuje láska. A. G. Dugin tak činí v kontextu svého erotického vlastenectví.²² Duginův lid je základním konceptem jeho eurasijské filosofie. Lid (narod) je tím věčným a homogenním, z čeho pochází smrtelný jedinec²³, na němž už nebude záležet, až bude osvobozen z liberálního vězení, které ho připravuje o autentický vztah k domovu, rodině a lidu. Pro Petra Druláka je lid jednotou, kterou syntetizuje empedokleovský princip lásky. Takový lid nemůže být přísně homogenní, protože by v něm jinak nemohla vznikat diference, která implikuje empedokleovský zápas, a tak umožňuje odlišení lidu a elity: „Lid představující jednotu společnosti odkazuje k principu lásky, svojí kolektivní pamětí je nositelem zkušenosti, která dává východisko politickému jednání elity. Elita se zápasem v podobě demokratické soutěže z lidu dočasně vyděluje, aby mu vládla. Dočasnost znamenající návrat k lidu po konci mandátu zajišťuje, že je uvnitř elity zachován prvek lidu (láska obsažená v zápase, jin v jang), tedy propojenost v jejich podvojnosti.“²⁴ Zde je možné si všimnout, že Druláková propojená podvojnost nevylučuje asymetrické vztahy. Protože elita pochází z lidu, nemůže lid pocházet z elity, což implikuje nepřekonatelnou

²⁰ Idem, s. 69

²¹ Idem, s. 177

²² Alexandr Dugin, *Čtvrtá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020. s. 345

²³ Idem, s. 347

²⁴ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 175

asymetrii. Elita vládne lidu, nikoli lid elitě. Má-li být lid a elita ve vztahu propojené podvojnosti, přináší propojená podvojnost do původního asymetrického vztahu pouze garanci, že nedojde k vyhocení asymetrie tak, že by se elita od lidu úplně odtrhla a mezi obojím vznikla propast. Mezi lidem a elitou nepanuje rovnocennost, kterou propojená podvojnost může udržovat pouze tam, kde nenaráží na nepřekonatelné asymetrické vztahy. Jednou z rolí populismu je obnova propojení lidu a elity, a proto rozevírání propasti mezi lidem a elitou představuje kritizovaný politický trend.

Drulákovým cílem není elitu zničit jako nějaké zlo, protože difference lidu a elity je nakonec neredukovatelná. Difference lidu a elity je navíc analogická diferencí mezi nevědomím a vědomím. Proto Drulákovu pojetí populismu implikuje výron lidového nevědomí, které naráží jako beranidlo do brány vědomí liberálních elit. Shodou náhod si i A. G. Dugin představuje svobodný rozkvět nevědomí až jako důsledek porážky liberalismu, byť v gigantickém měřítku civilizací: „Civilizace umožňuje, aby se všechno rozvinulo svým vlastním způsobem. Rozum a filosofické, společenské, politické a ekonomické systémy, které takto vzniknou, se budou moct rozvíjet podle svých vlastních linií, zatímco kolektivní nevědomí bude volně uchovávat své archetypy, svůj základ a svou neporušenost.“²⁵ Jako kdyby se v ne-konzervativním prostředí nemohlo nevědomí volně projevat.²⁶

Konkrétním návrhem Drulákova podvojného politického myšlení v knize *Podvojný svět* je dvouhlavé hnutí v demokracii bez adjektiv, na kterém má být ukázán „pozitivní potenciál současného populismu“.²⁷ Petr Drulák podotýká, že v rámci jím diagnostikovaného liberálního monoteismu na sebe populismus bere podoby tradiční levice a tradiční pravice: „Zatímco tradiční pravice obhajuje hierarchii jak identit vyplývajících z tradice, tak i ekonomickou danou majetkem, tradiční levice se snaží veškerou hierarchii nahradit rovností, odmítá majetkové nerovnosti, nacionalismus, patriarchát a je antiklerikální. Je zajímavé, že tyto tradiční pozice dnes hájí tolik demonizovaní populisté: ti pravicoví jsou pro národ, tradiční rodinu, církev a národní kapitalismus, ti levicoví chtějí ve jménu globální solidarity vykořisťovaných kapitalismus buď zrušit, nebo zcela přebudovat. Ale hlavní ideologický proud Západu dnes hájí majetkovou nerovnost kapitalismu a odmítá jakoukoliv diskriminaci a tradici se snaží rozbít kladivem narůstajících práv jednotlivce i skupin a stále nových hodnot. To je náplní liberálního monoteismu současnosti.“²⁸ Pravicové myšlení je tedy takovým politickým myšlením, které systematicky vytváří a hájí hierarchie, zatímco levicové myšlení je takovým politickým myšlením, které systematicky vytváří a hájí rovnosti. S ohledem na to lze dodat, že Drulákovu pojetí propojené podvojnosti má být pojetím levicovým, protože zdůrazňuje rovnocennost pólů polarit. Otázkou ovšem

²⁵ Alexandr Dugin, *Čtvrtá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020. s. 300

²⁶ Na druhé straně lze Duginovo myšlení kritizovat i z jungovského hlediska. Lukáš Karas tak píše o jednostranném pojetí archetypu matky, která je se svými dětmi v incestním vztahu a požívá je. (Lukáš Karas, *Baba Jaga v myšlení Alexandra Dugina*, in: *Tvar*, URL: <https://itvar.cz/baba-jaga-v-mysleni-alexandra-dugina>)

²⁷ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 296

²⁸ Idem, s. 297

je, zda nakonec nejde o pouhé utopické předsevzetí, protože složité okolnosti takovou levicovost nakonec zvrátí v opak.²⁹

Petr Drulák nejprve nachází tradiční pravicové a levicové myšlení v populismu, který je vystrčen na periferii liberalismu. Potom populistickou dvojitost uznává tím, že ji přejímá do struktury dvouhlavého hnutí v anti-liberální demokracii. Takové hnutí má dva póly: pól bohatství a pól místa. Pól bohatství je odpovědí na otázku ekonomiky. Je to pól zápasu, který je jednak podřízen levicovému myšlení (rovnosti) a jednak odpovídá životní strategii nomádů. Pól místa je odpovědí na otázku identity. Je to pól stálosti a lásky, který je jednak podřízen pravicovému myšlení (hierarchii) a jednak odpovídá životní strategii usedlíků. To má být výrazem inkluzivního myšlení, protože svou roli zde mají zápas i láska a usedlíci i nomádi. Zároveň to znamená záměrné převzetí populistických jednostranností. V ideálním světě populistů je místo/domov vyňato z působnosti zápasu, a tak produkuje uniformní populus, jehož identita není znečištěna nějakou diferenciací, a proto může uchovávat jedinou vůli lidu. Usedlíci jsou plně respektováni, zatímco nomádům jsou přistřížena křídla, aby už nemohli určovat identitu. Petr Drulák píše jasně, proč toto omezení možností jednotlivce podniká. Jde mu hlavně o opuštění liberalismu: „Navrhované póly podvojnosti jdou přesně opačným směrem než liberální monoteismus.“³⁰ Anti-liberální dvouhlavé hnutí je jinými slovy dvoupólovým národním socialismem. Pól bohatství směřuje k socialismu, zatímco pól místa k etnickému nacionalismu. Problém vidím v tom, že předpoklady tohoto dvoupólového národního socialismu naznačují vysoké riziko kolapsu, jehož výsledkem by mohl být například národní socialismus s jediným vůdcem. Pokud bychom naopak vzali vážně model cyklicky se střídajících protikladných principů („noc a den, Měsíc a Slunce, zima a léto, život a smrt“³¹), mohl by být výsledkem kolapsu onoho dvoupólového národního socialismu cyklus socialismu a etnického nacionalismu, z nichž obou vyplývá rovnost pouze jako utopie.

Pól místa, který vyzdvihuje usedlíky nad nomády, chrání rodinu a národ a údajně dodává jedinci bytostnou jistotu.³² Anti-liberální program pólu místa má za cíl protekci hierarchických vztahů: „Dnes pól místa především chrání proti univerzalizačnímu trendu směřujícímu k ideálu nerozlišitelné a s kýmkoli zaměnitelné lidské bytosti postrádající jakoukoliv biologickou, etnickou či kulturní výlučnost. Hájí práva žen, aby mohly být ženami, a mužů, aby mohli být muži, přitom odmítá nároky na jakákoliv privilegia jedněch či druhých. Hájí práva rodin na odlišení role otce a matky i na hierarchii mezi rodiči a dětmi. Hájí práva národa rozhodovat o tom, kdo k němu náleží, a kdo nikoliv. Hájí právo na kolektivní paměť včetně národních mýtů a národních hrdinů. Hájí právo na hranice, které dané společenství oddělují od ostatních, brání je před geopolitickými rivaly i nezvanými migranty, aby ti uvnitř mohli budovat pouta důvěry a solidarity. Hranice nemohou být neprostupné,

²⁹ Je také diskutabilní, zda průzračný rozdíl mezi hierarchizující pravíci a rovnost razící levíci není příliš zjednodušující. Petr Drulák v této souvislosti sice píše o tradiční pravici a levici, ale protože rovněž uznává neredukovatelnost rozdílu elity a lidu, je pravicová hierarchie elity a lidu původnější než levicová rovnost. Taková asymetrie mezi levíci a pravíci by implikovala, že levice je blíže ideálům a utopiím než pravice, z čehož by mohla pro levicové politické myšlení plynout alespoň větší intelektuální opatrnost.

³⁰ Idem, s. 297

³¹ Idem, s. 92

³² Idem, s. 298

rozhodnutí o jejich režimu patří k těm nejdůležitějším vůbec, ale musí existovat.“³³ Drulákův text čtenáře opakovaně přesvědčuje, že liberální vůle k rovnosti příležitostí nemůže být záchranou ani tehdy, když se hierarchické vztahy bezvýhodně pokazí. To je zarážející jednostrannost, která předpokládá, že důvěru a solidaritu přinášejí pouze hierarchické vztahy. Přitom právě Drulákův text upozorňuje na vazbu mezi extremizovanými vztahy a nacismem.³⁴ Právo národa rozhodovat o tom, kdo k němu náleží a kdo ne, plně využívalo nacistické Německo. Ne náhodou hájí pól místa usedlíci proti nomádům, mezi něž lze řadit Židy nebo třeba migranty. Místo aby Petr Drulák uznal, že bojuje proti diskriminaci usedlíků, rozhoduje se raději pro aktivní diskriminaci v duchu xenofobního pravicového myšlení, v jehož rámci vyostřuje hierarchii v opozici našince a cizince a v opozici usedlíka a nomáda.³⁵ Nevědomí lidu chce diskriminovat, a proto se podle Petra Druláka máme vzdát boje proti diskriminaci. Petr Drulák je podobně jako Aleksandr Geljevič Dugin přesvědčen, že liberalismus stírá diference, a proto se oba domnívají, že pouze anti-liberalismus je cestou k pravé pluralitě, která je hierarchická. Tak chce Petr Drulák zachránit rozdíl muže a ženy, otce a matky a rodiče a dítěte, jako kdyby bylo nutné a možné něco z toho zachraňovat.

Na anti-nomadickou xenofobii pólu místa navazuje anti-nomadismus pólu bohatství, jehož hlavní implicitní zásadou je omezení nomádů na sféru ekonomiky. Doménou pólu bohatství je zápas a rozdělení zisku: „Bohatství od pradávna vzniká pohybem a překračováním hranic, které řídí obchodníci, technokrati a kreativní ničitelé. Dobývají bohatství ovládnutím přírody a jiných lidí, proto pól bohatství odkazuje k zápasu. Ale bohatství vždy pochází z kolektivního úsilí, na němž se různým způsobem podílejí všichni členové společnosti. Tomu musí odpovídat i rozdělení plodů tohoto úsilí.“³⁶ Rozdělení bohatství v rámci liberálního kapitalismu je podle Petra Druláka nespravedlivé a ohrožuje demokracii oligarchií: „...extrém bohatství ohrožuje demokracii tím, že ji přeměňuje na oligarchii.“³⁷ Nomádství podle Petra Druláka spěje k nadvládě kapitálu: „Protiklad průmyslu a obchodu odkazuje k protikladu tvorby a rozdělování, dává moderní podobu starověkému rozporu usedlých zemědělců s kočovníky. Z obchodu vzchází kapitál, který se zmocňuje průmyslu, čímž dochází ke kapitalistické výrobě...Zatímco průmysl přichází s inovacemi a směřuje k maximální produkci, kapitál, který ho ovládá, působí především vylučováním, zamezováním či sabotováním – a to podobně jako kočovník ovládající zemědělce.“³⁸ Jestliže tedy za nerovnoměrné rozdělení bohatství může liberální kapitalismus, mohou za něj i nomádi. Proto je Drulákův anti-nomadismus dvojitý. Jednak jsou nomádi vypuzeni z pólu místa, aby nenarušovali pravicovou identitu lidu, jednak jsou v rámci pólu bohatství zkroceni, aby bohatství rozdělovali rovnoměrně levicově a

³³ Idem, s. 298

³⁴ „V jeho první polovině [tj. minulého století] pojímali Němci sami sebe vztahově, s romantickým důrazem na jazykovou a kulturní jedinečnost a s historickým přesvědčením o minulé velikosti a o trvajících nespravedlivostech spáchaných proti nim. Toto pojetí dosáhlo svého extrémního vrcholu v nacismu definujícího Němce vztahem poslušnosti a služby vůdci.“ (Idem, s. 164)

³⁵ Z této koncepce pravicového myšlení nutně neplyne, že je každé pravicové myšlení xenofobní ve smyslu aktivně diskriminující cizince. K rozvinutí xenofobie je třeba dalších faktorů, jako například nenávisť ke stávajícímu stavu nebo absolutizace vlastního bytí obětí.

³⁶ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 298

³⁷ Idem, s. 299

³⁸ Idem, s. 187

nikoli liberálně kapitalisticky. Abychom zabránili změně demokracie v oligarchii, stačí „strmě progresivní zdanění majetků a příjmů při zachování kapitalismu“, aniž by bylo nutné násilí: „Tohoto stavu lze dosáhnout různými cestami a je třeba volit tu, která přinese nejméně násilí a bude nejefektivnější. Nemůže spouštět bolševické revoluce a násilné vyvlastňování všeho a všech, ani spoléhat na samoregulaci a dobrovolné kroky vlastníků kapitálu.“³⁹

Přestože má pól místa směřovat k uzavřenosti a pól bohatství k otevřenosti⁴⁰, nacházím v základu obou pólů anti-nomadismus, který je velmi úzce sjednocuje. Obrazem obou pólů má být „napětí mezi mužským a ženským principem“⁴¹, ale není to jen povrch, pod kterým bují monoteistický anti-nomadismus? Podvojně organizované hnutí má mít podle Petra Druláka dvě řídicí centra a dva demokraticky volené předsedy. Aby bylo propojené podvojnosti učiněno zadost, místopředsedy mají být právě představitelé toho opačného pólu.⁴² Kýžená podvojnost ale demokracii nevyžaduje: „Režim podvojnosti nemusí být demokratický, jak ukázaly historické příklady jejího uskutečňování, ale demokracie patří k velkým výdobytkům evropské politické tradice.“⁴³

K tomu přistupuje paradox Drulákova pojetí populismu. Přestože populismus představuje „demokratickou výzvu liberálnímu monoteismu“⁴⁴, nedokáže se v praxi oprostít od nežádoucí monoteistické netolerance: „V minulosti se jednostrannost s extrémem monoteistické netolerance projevila ve fašismu či komunismu. Dnes tato jednostrannost zatěžuje v jiné podobě jak globalizovaný liberalismus, tak i pravicový či levicový populismus.“⁴⁵ To, že je populismus inspiračním zdrojem i politickým partnerem⁴⁶ Drulákova dvouhlavého hnutí, mu tedy na stabilitě nepřidává. Význam populistů je totiž v jejich bytí tazatelem a v jejich bytí strašidlem (nebo snad populistickým Leviathanem?): „Populisté mají dvě zásluhy. Kladou správné otázky a vzbuzují strach liberální elity. Bez toho, aby se bála, bohužel není připravena ke skutečnému vyjednávání a ústupkům. Podobně strach z komunismu umožnil levici vybudovat sociálně-tržní hospodářství. Jakmile se liberálové přestali komunismu bát, nastupuje vláda trhu.“⁴⁷ To ale znamená, že s populismem vstupuje na politickou scénu jednostrannost vztahů proti pravidlům, o níž Petr Drulák píše, že je v měřítku celého společenství škodlivá: „Pokusy redukovat společenství pouze na vztahy či pouze na pravidla jsou škodlivé.“⁴⁸ Drulákovo dvouhlavé hnutí je pokusem dodat vztahovému populismu nezbytná pravidla, ale ani to není dostatečnou ochranou před kolapsem propojené podvojnosti na politické scéně.

³⁹ Idem, s. 299

⁴⁰ „Pól místa směřuje k uzavřenosti, pól bohatství k otevřenosti.“ (Idem, s. 299)

⁴¹ Idem, s. 299

⁴² Idem, s. 300

⁴³ Idem, s. 300

⁴⁴ Idem, s. 300

⁴⁵ Idem, s. 300

⁴⁶ „Nejpřirozenějšími partnery mohou být síly, které tíhnou k levicovému či pravicovému populismu a které proto v jednom či druhém pólu hnutí budou nalézat partnery.“ (Idem, s. 302)

⁴⁷ Idem, s. 300

⁴⁸ Idem, s. 162

Teoretické riziko kolapsu propojené podvojnosti vyplývá z toho, že všechny vzorové případy propojené podvojnosti doprovází asymetrie, kterou musí Petr Drulák vždy nějak odvodit. Ve vztahu mezi jin a jang jde o dominanci jang nad jin: „Navzdory rovnocennosti obou principů tato odpověď rovněž naznačuje určitou dominanci jang nad jin, která se už v kanonických komentářích místy objevuje. To nic nemění na tom, že pro oba principy platí, že jeden je obsažen i v tom druhém a že mezi nimi není jasná hierarchie, pokud ji tam některé výklady nevnášejí.“⁴⁹ V Empedokleově myšlení jde zase o dominanci lásky nad zápasem: „Ačkoliv Empedokles dbá souměřitelnosti a vzájemné symetrie obou principů, dává lásce určitou dominanci nad zápasem. Na nejvyšší či počáteční úrovni zahrnuje láska zápas (ženská bohyně mužský prvek), a nikoli naopak. To je opačný krok než v *Knize proměn*, kde na počátku stojí konstrukce nebes, jang, zahrnujících zemi, jin. Na druhou stranu tuto počáteční asymetrii mezi oběma principy není nutné přeceňovat, neboť působení obou principů je během cyklu i v dalších vrstvách již symetrické, což platí jak pro Empedokla, tak i v *Knize proměn*.“⁵⁰

Příměs asymetrie, která doprovází propojenou podvojnost, se stává o to problematičtější, když jde o aplikaci propojené podvojnosti na skupiny lidí, jako v případě konstrukce dvouhlavého hnutí. Vzniká tak další důvod ke zvratu podvojnosti v asymetrický vztah. Asymetrie ve vztahu mezi pólem místa a pólem bohatství by navíc mohla být v souladu se střídáním protikladů, což je jedna z forem propojené podvojnosti: „Tento protiklad je nepřekonatelný a neredukovatelný, mýtus nepředpokládá, že by jeden princip definitivně zvítězil nad druhým, naopak po vítězství jednoho bude nutně následovat vítězství toho opačného.“⁵¹ V souběhu několika nepříznivých vlivů by se vratká propojená podvojnost dvouhlavého hnutí mohla rozpadnout na ránu etnického nacionalismu střídanou ranou socialismu. Právě střídání opačných hierarchií je totiž naznačenou odpovědí na problém asymetrie v rámci propojené podvojnosti: „Ani mezi póly neplatí žádná trvalá hierarchie. Všechny hierarchie jsou dočasné a obracejí se ve svůj opak. Skutečnost, že v pojetí jin/jang lehce dominuje „mužský“ jang, zatímco v pojetí láska/zápas má lehce navrch „ženská“ láska, nemá zásadnější dopad na jejich rovnocenné působení a pouze svědčí o arbitrarnosti podobných hierarchií.“⁵² Vedle myšlení podvojnosti nabízí Drulákův *Podvojný svět* méně nápadně také myšlení hierarchií, které mají být obnoveny. Podobně jako má mít rodič převahu nad dítětem, má mít i lid převahu na elitou.

Drulákovu koncepci dvouhlavého hnutí lze chápat jako intelektuální opoziční smlouvu mezi dvěma protichůdnými populistickými silami. Nabízí se otázka, proč k demokratickému podvojnému politickému myšlení nemůžeme dojít skrze podvojnost vlády a její opozice v rámci demokratického systému. Tuto opoziční dynamiku Drulákův text ignoruje nejspíš proto, že je celé jeho myšlení podvojnosti pouze nástrojem podřízeným účelu kritizovat liberalismus a vyzdvihovat

⁴⁹ Idem, s. 102

⁵⁰ Idem, s. 120 (Empedokleovu asymetrii lze srovnat s metafyzikou chaosu A. G. Dugina, kde je logos mužským principem a chaos ženských principem za následujících podmínek: „Muž považuje ženu za cosi vnějšího a chce do ní proniknout. Žena považuje muže za cosi vnitřního a chce ho porodit.“ (Alexandr Dugin, *Čtortá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020. s. 457))

⁵¹ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 92

⁵² Idem, s. 123

populismus. Strategicky vzato to může být zajímavá past na naivnější intelektuály, ale vážné zájemce o myšlení propojené podvojnosti to může spíše odradit.

A. G. Dugin se opozicí usedlíka a nomáda zabývá v souvislosti se svou geopolitickou aplikací významu Ábela a Kaina v textu *Myslet prostorem*, který je součástí *Základů geopolitiky* od ruského vydání z roku 2000. Tam se odvolává na koncepci Reného Guénona, podle které usedlíci pracují s časem, zatímco nomádi požívají prostor.⁵³ Pozoruhodné je, že A. G. Dugin potřebuje právě opačné rozlišení: „Zde je nejednoznačnost: „usedlické“, logicky spojené s prostorem, se nyní zdá být zodpovědné za „záležitosti času“, zatímco „nomádké“ jsou záležitosti opačné. Toto vyžaduje další úvahu. V jiném pojednání.“⁵⁴ Tento úkrok stranou je zajímavý, protože neučinit ho by znamenalo problematizaci výlučné vazby prostoru na bytí ve smyslu identity. Podle A. G. Dugina je Kain prostorem⁵⁵ a Ábel časem⁵⁶. Kainova vražda Ábela je tedy vraždou času prostorem. Na rovině geopolitiky to znamená, že Východ zavraždil Západ, protože Kain je Východ a Ábel je Západ⁵⁷. Pak by ale nebyla odůvodněna žádná asymetrie mezi Východem a Západem, kdyby už byl Západ dávno zavražděný. Proto A. G. Dugin potřebuje koncept Ábelovy pomsty, která spočívá v nadvládě hrozivého historicistického paradigmatu na Západě i po smrti Ábela.⁵⁸ Proti nicotě na straně paradigmatu času stojí bytí na straně paradigmatu prostoru. Duginův anti-nomadismus, který je namířený proti času, má tedy mít biblickou oporu. O to větší ironií je, že u A. G. Dugina v textu *Konzervativní revoluce* (Консервативная Революция) z roku 2014 můžeme najít také antisemitismus namířený právě proti nedocení prostoru: „Po dva tisíce let Židé neměli svou vlastní zemi, svůj vlastní národní prostor. Tento fakt ovlivnil jejich etnickou psychologii. Pokládali jakékoli konkrétní prostředí za něco odcizeného, cizího, čistě funkčního a dekorativního. Židé nerozumí prostoru a nemají ho rádi.“⁵⁹

Násilnost Duginovy perspektivy jako obvykle souvisí s megalomanským měřítkem, ve kterém čas patří na Západ a prostor na Východ. Člověk jako jednatel pro A. G. Dugina není ničím, a proto není divu, že podle něj jednatel nemůže mít čas a prostor jako dvě možnosti své existence na Západě i na Východě. Identita na straně prostoru a diference na straně času umožňuje myslet rozdíl prostoru a času, ale jednostranná aplikace identity a diference výlučně v megalomanském měřítku geopolitiky vytváří kosmický zápas, kde je jednatel jen efemérním údem věčného těla lidu. Tomu odpovídá i Duginova sociologizace času: „Čas je společenský fenomén, jeho struktury nezávisí na jeho cílech, nýbrž na převládajícím sociálním paradigmatu, jelikož cíle si

⁵³ „In Henon's (sic!) „Kingdom of Quantity“ the theme is developed in a complex way: the „sedentary“ (kainites) work with time, the „nomadic“ devour space.“ „Genon“ (Генон), ruská varianta jména „Guénon“, je v tomto anglickém překladu převedena jako „Henon“.

(Aleksandr Dugin, *Foundations of Geopolitics*. s. 582)

⁵⁴ „There is some ambiguity here: the „sedentary“, logically linked to space, now appears to be responsible for the „affairs of time“, while the „nomadic“ are the opposite. This requires further reflection. In another paper.“ (Idem, s. 582)

⁵⁵ „Cain is space in both his hypostasis: Adamic agricultural and eschatological urban.“ (Idem, s. 582)

⁵⁶ „Abel is time, the very spirit of the historicist paradigm.“ (Idem, s. 583)

⁵⁷ „Cain is East, Abel is West.“ (Idem, s. 584)

⁵⁸ „Departing from Henon, let us put forward our own version of „Abel's revenge“ - this revenge is not in the future, but in the past, in the present. This revenge is the very historicist paradigm.“ (Idem, s. 583)

⁵⁹ Ondřej Slačálek, *Pevnina proti ostrovu? Prostor a svoboda v politické teorii Alexandra Dugina a Hakima Beye*, in: *Proroci post-utopického radikalismu*, Praha 2018, s. 54-55

klade společnost sama.“⁶⁰ Čas ukotvený na rovině společnosti je dále politizovaný: „Čas je politická kategorie. *Politický čas je prekonceptí politické formy.*“⁶¹ S tím souvisí Duginovo přesvědčení, že liberalismus spěje k přijetí radikalizovaného paradigmatu času a k zaměření pouze na prchavý okamžik, zatímco konzervativismus vyžaduje cyklický čas závislý na paradigmatu prostoru.

Na rozdíl od Duginova pojetí populismu, kde chybí klasifikace populistických sil, píše Petr Drulák o vážnoucí spolupráci mezi pravicovými a levicovými populisty: „Nicméně podobně jako vážné spolupráce mezi pravicovými a levicovými populisty uvnitř jednoho národa, naráží na velké překážky spolupráce napříč hranicemi. Důraz pravicových populistů na vlastní národ, který s sebou často nese negativní vymezení vůči sousedům, omezuje možnosti sousedské, a tím i mezinárodní spolupráce. Populistickou či radikální levici tento druh překážek nezatežuje. Trpí však ideologickým sektářstvím, navíc se odmítáním silného státu, považovaného za represivní strukturu, připravuje o jediný efektivní nástroj krocení kapitálu.“⁶² Přestože chce Petr Drulák tento stav nespolečné myšlením podvojnosti překonat, lze ho chápat také jako další důvod k pochybnosti o stabilitě jím navrhovaného dvouhlavého hnutí v demokracii bez adjektiv. Na druhé straně se příkladem překonávání příkopů na populistické scéně stává Řecko, kde mohla vzniknout vláda levicově populistického řeckého premiéra Tsiprase pouze díky koalici s pravicově populistickou stranou ANEL.⁶³ Tyto dva příklady populistických politických sil jsou v Drulákově textu spíše vzácné. Kromě toho uvádí ještě hnutí žlutých vest ve Francii v letech 2018–2019, na kterém ukazuje ideovou neuchopitelnost a celkovou amorfnost populismu⁶⁴, což jsou rysy, které A. G. Dugin vyzdvihuje ve své koncepci inkluzivního femininního chaosu, z něhož teprve maskulinní logos vzchází⁶⁵. Zpětně lze konstatovat, že k inspiračním zdrojům dvouhlavého hnutí lze počítat i „krajní pravici se sociálním programem“, kam Petr Drulák řadí „Národní hnutí Marine Le Penové, Ligu Mattea Salviniho, německou AfD a do určité míry i polský PiS“.⁶⁶ Když bychom si chvíli zahráli na hledisko pólu místa, můžeme se ptát, proč k nám chce tyto cizí prvky Petr Drulák importovat.

Úskalím debat o populismu je obecně fakt, že se populistická rétorika stala běžnou součástí politického marketingu, takže je nakonec nutné se ptát, zda je populismus pouze formou, nebo také obsahem dané politiky. Protože se tento Drulákov text snaží sugerovat, že populismus je pokračováním, nebo dokonce záchranou pravé demokracie, stojí za připomenutí, v jakém smyslu může být populismus v rozporu s demokracií. Jan Buráň v této souvislosti nabízí toto vymezení demokracie: „*Demokracii definuje pluralismus a instituce, které jej zaručují.*“⁶⁷ Mezi podmínky pluralismu podle něho patří rozdělení mocí na zákonodárnou, výkonnou a soudní, veřejnoprávní média robustně chráněná před vlivem politiků, nezávislý statistický

⁶⁰ Alexandr Dugin, *Čtvrtá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020. s. 212

⁶¹ Idem, s. 214

⁶² Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 304

⁶³ Idem, s. 302, poznámka pod čarou 8

⁶⁴ Idem, s. 76, poznámka pod čarou 79

⁶⁵ Alexandr Dugin, *Metafyzika chaosu*, in: *Čtvrtá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020. s. 457-458

⁶⁶ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 80, včetně poznámky pod čarou 6

⁶⁷ Jan Buráň, *Carl Schmitt: nepřítel otevřené společnosti (disertační práce)*, Olomouc, 2022. s. 83

úřad, neziskové organizace hlídající politiky a upozorňující na korupci a instituce chránící politická práva menšin.⁶⁸ Populismus podrývající demokracii se vyznačuje tím, že likviduje instituce zaručující pluralismus a zmíněné podmínky pluralismu. V tomto smyslu pak lze tvrdit, že politický aktivismus, který by takový institucionalizovaný pluralismus popíral, je co do obsahu ne-demokratický. To je rovněž logickou odpovědí na často zmiňovaný paradox, že se demokratické zřízení může vlastními demokratickými silami zvrhnout v autoritářství. Demokratický pluralismus má být institučně omezený tak, aby nevedl ke svému sebezničení.

Naproti tomu populistická rétorika pracuje s iluzí homogenního lidu, který má jedinou vůli.⁶⁹ Přísně vzato však výsledkem voleb není vůle lidu nebo vůle národa, ale pouze vůle většiny. Populistický lid s jedinou vůlí implikuje ideál jednoho vůdce, který je mysticky spojen s jedinou vůlí lidu. Populistický boj lidu proti elitě je pak nástrojem vůdce k identifikaci a eliminaci nepřátel. Populistický boj proti institucím, které stojí v cestě přímé demokracii, je zase způsobem, jak inscenovat lid neboli vůdce jako jedinou rozhodující politickou sílu. Podle terminologie Jana Buráně by pak bylo možné koncepci populismu u Petra Druláka označit za koncepci utopického populisty, jejíž nebezpečnost pro demokracii roste tehdy, pokud se jí chopí nějaký politický vůdce neboli populist *brut*.⁷⁰

Problém pluralismu civilizací u A. G. Dugina spočívá v tom, že pluralismus je pouze prostředkem a nikoli cílem. Je totiž nástrojem k tomu, aby byla eurasijská říše (Rusko) uznána za specifickou civilizaci, což se podle něj děje, například když Rusko spáchá v rozporu s mezinárodním právem nevyprovokovanou agresi proti suverénní Ukrajině. To ale znamená, že garantem plurality má být pouze právo silnějšího, čímž je pluralita negována hned po jejím vyhlášení. Regulovaná pluralita civilizací by vyžadovala zřízení inter-civilizačních institucí, které by zaručovaly vzájemně uznané vztahy mezi civilizacemi. To však A. G. Dugin ve svém litém boji proti liberalismu nebere v úvahu. Petr Drulák sice s A. G. Duginem nesdílí otevřený militarismus v rámci expanzivní přirozenosti říší, ale svou představou o mezinárodním bezvládí pro Duginovu koncepci vyklízí pole, aniž by ji mohl být jen nepatrně limitovat: „Odpověď na rozdrobování pilířů mezinárodního vládnutí musí začít uznáním zákonitostí i možností řádu bezvládí.“⁷¹

Jako prvosignatář výzvy *Mír a spravedlnost* straní Petr Drulák ruským agresorům proti napadené Ukrajině⁷²: „Iniciativa je podporou Putinova režimu a jeho zahraniční

⁶⁸ Idem, s. 87

⁶⁹ cf. „V ur-fašismu ovšem nemají jednotlivci práva žádná a lid se bere kvalitativně jako monolitická entita vyjadřující společnou vůli národa. Jelikož ale žádná velká skupina lidí nemůže mít společnou vůli, Vůdce předstírá, že je jejím tlumočnickem.“

(Umberto Eco, *Ur-fašismus*, URL: <https://www.abhpp.org/app/uploads/2021/11/eco-ur-facism-sazba-2.pdf>, s. 21)

⁷⁰ Idem, s. 82, poznámka pod čarou 114

⁷¹ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022, s. 182

⁷² Ondřej Slačálek ho ve vztahu k této výzvě vyzdvihuje: „Manifest není jen výhřezem ambic bývalého předsedy Strany zelených Matěje Stropnického (nyní pohotově zaujal pozici „předsedy“ aspoň této iniciativy) či vizionáře Petra Druláka, který od údajné obrody levice postupně dogravitoval na krajní pravici (jako poradce Okamurova prezidentského kandidáta Bašty).“ (Ondřej Slačálek: *Ano, potřebujeme spravedlivý mír. Kavan, Hořejší a Stropnický místo něj zdůrazňují naše ekonomické zájmy*, URL:

politiky včetně válečné agrese vůči sousedním státům. Ukončení podpory Ukrajiny nepovede k jejímu státnímu bankrotu, jak tvrdí Iniciativa. Ukončení podpory Ukrajině znamená likvidaci Ukrajiny jako nezávislého státu přesně tak, jak chce Vladimir Putin.⁷³ V tomto ohledu je myšlení A. G. Dugina v souladu s politikou V. V. Putina, protože A. G. Dugin ve zmíněných *Základech geopolitiky* popírá suverenitu Ukrajiny a cynicky považuje už její suverénní existenci za bezpečnostní hrozbu pro ruskou eurasijskou říši. Text výzvy *Mír a spravedlnost* toto Duginovo hledisko reprodukuje: „Poté, co byly jeho domnělé i skutečné bezpečnostní obavy ignorovány, přešlo Rusko z konfliktního, neúspěšného dialogu diplomatů k fyzickým bojům na území napadeného státu.“⁷⁴ Ani pro A. G. Dugina žádné bezpečnostní obavy Ukrajiny vedle bezpečnostních obav Ruska neexistují. Z politického hlediska je tedy Petr Drulák logickým předskokanem A. G. Dugina v našich zeměpisných podmínkách.

Ve *Výroční zprávě Bezpečnostní informační služby za rok 2014*, což je mimochodem rok, kdy začala probíhající válka Ruské federace proti Ukrajině, stojí: „Výsledný obraz informací o ruské a proruské propagandě (resp. jejich realizačních strukturách) v ČR a v dalších státech EU nevypovídá jen o tom, že Rusko provádí účinnou propagandu proti EU a NATO, resp. jejich integritě. Rusko podle názoru BIS buduje v Evropě strukturu ideologicky opřenou o expanzionistický Duginovský neo-urasianismus (který je svým způsobem akceptovatelný pro celé evropské politické spektrum od extrémní levice přes populisty k extrémní pravici), kterou lze považovat za návrat ke konceptu Kominterny (alias Komunistické internacionály alias Třetí internacionály), kterou zřídil a využíval Sovětský svaz.“⁷⁵

Společným inspiračním zdrojem A. G. Dugina a Petra Druláka je například myšlení Martina Heideggera. Sám jsem v textu *Vražedné prostorové myšlení Aleksandra Geljeviče Dugina*⁷⁶ vztah Duginova myšlení k tomu Heideggerovu vtěsnil do tak jednostranné zkratky, že bych ji zde rád uvedl na pravější míru. Ondřej Slačálek v knize *Proroci post-utopického radikalismu* shrnuje tři charakteristiky, kterými se vyznačuje Dasein v textech A. G. Dugina⁷⁷, ale už je zpětně nesrovnává s různými koncepcemi Daseinu u Martina Heideggera. Pro takové srovnání je podstatné, že Volk als Dasein u Dugina lze srovnávat s Daseinem německého lidu (Dasein des Volkes)⁷⁸ z Heideggerovy přednášky *O bytnosti pravdy* (Vom Wesen der Wahrheit) z roku 1933, ve které Martin Heidegger vykládá Hérakleitův zlomek B53 o tom, že zápas (polemos) je všech otec a všech král. Tam se autenticita Daseinu nacisticky vyostřuje nad rámec *Bytí a času*:

„Nepřítel (Feind) je každý ten, od něhož pochází bytostné ohrožení Daseinu lidu (eine wesentliche Bedrohung des Daseins des Volkes) a jeho jednotlivců. Nepřítel nemusí

<https://a2larm.cz/2023/01/ano-potrebujeme-spravedlivy-mir-kavan-horejsi-a-stropnickyy-misto-nej-zduraznuji-nase-ekonomicke-zajmy/>

⁷³ Jakub Jirsa, *Válka a nespravedlnost*, URL: <https://blog.aktualne.cz/blogy/pohled-zblizka.php?itemid=44245>

⁷⁴ *Výzva Mír a spravedlnost* [online]. [cit. 2023-06-26]. Dostupné z: <https://miraspravedlnost.cz/vyzva>

⁷⁵ *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2014* [online]. [cit. 2023-06-26]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2014-vz-cz.pdf>

⁷⁶ Jan Černoch, *Vražedné prostorové myšlení Aleksandra Geljeviče Dugina*, in: *Ergot 2/2022*, URL: <https://ergotsite.wordpress.com/2023/03/23/vrazedne-prostorove-mysleni-aleksandra-geljevice-dugina/>

⁷⁷ Ondřej Slačálek, *Pevnina proti ostrovu? Prostor a svoboda v politické teorii Alexandra Dugina a Hakima Beye*, in: *Proroci post-utopického radikalismu*, Praha, 2018, s. 48

⁷⁸ V tomto kontextu jde Martinu Heideggerovi přímo o německý lid (das deutsche Volk).

být vnější a ten vnější ani není vždy tím nebezpečnějším. A může to vypadat tak, jako kdyby tady žádný nepřítel nebyl. V tom případě je základním požadavkem (Grunderfordernis) nepřítele najít, postavit ho do světla, nebo dokonce ho nejprve vytvořit (erst zu schaffen), aby se toto stání proti nepříteli událo a Dasein se nestal tupým/matným (stumpf).

Nepřítel se mohl usadit v nejvnitřnějším kořeni Daseinu lidu (in der innersten Wurzel des Daseins eines Volkes) a postavit se navzdory jeho vlastní bytnosti (Wesen) a jednat v rozporu s ní. Tím víc je boj (Kampf) ostřejší a tvrdší a těžší, protože pouze z nejnepatrnější části spočívá ve vzájemné srážce (Gegeneinanderschlagen); je často daleko obtížnější a zdlouhavější nepřítele jako takového vypátrat, dovést ho k rozvinutí (ihn zur Entfaltung zu bringen), nic si vzhledem k němu nenamlouvat, držet se připravený k útoku, pečovat o a stupňovat neustálou připravenost a připravit se k útoku (Angriff) v daleké perspektivě s cílem úplného vyhlazení (Ziel der völligen Vernichtung).⁷⁹

Toto je Heideggerova nacistická dezinterpretace, protože Hérakleitův zlomek B53⁸⁰ implikuje symetrické založení rozdílu mezi bohy a lidmi a mezi otroky a svobodnými, nikoli asymetrické vyhlazení jedněch druhými. Z hlediska zlomku B53 nedává smysl ani vytvoření nepřítele, protože to svou jednostranností rovněž implikuje asymetrii.

Matthew Sharpe píše, že z Duginova hlediska se celé Heideggerovo dílo točí právě kolem textů z jeho středního období z éry nacismu.⁸¹ Podle Emmanuela Faye si A. G. Dugin z tohoto období vybírá zvláště texty *Beiträge zur Philosophie (Vom Ereignis)* (GA 65) a *Die Geschichte des Seyns* (GA 69)⁸², zatímco výše citovanou přednášku o vnitřním nepříteli Daseinu lidu, který má být úplně vyhlazen, nechává záměrně stranou⁸³. A. G. Dugin se samozřejmě potřebuje distancovat od nacismu alespoň formálně. V reakci na vydání Heideggerových *Schwarze Hefte* A. G. Dugin cynicky tvrdí, že tato nová součást Heideggerových sebraných spisů nepřináší nic fundamentálně nového až na některé prvky kritiky nacismu, což znamená, že tiše ignoruje Heideggerův antisemitismus.⁸⁴

⁷⁹ Martin Heidegger, *Vom Wesen der Wahrheit*, in: *Sein und Wahrheit* (Martin Heidegger-Gesamtausgabe, Bd. 36/37. Abt. 2), Frankfurt am Main, 2001, s. 90-91

⁸⁰ Martin Heidegger tento zlomek cituje následovně: „Πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἐστι, πάντων δὲ βασιλεὺς καὶ τοὺς μὲν θεοὺς εἰδείξε τοὺς δὲ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν δούλους ἐποίησε τοὺς δὲ ἐλευθέρους.“ (Idem, s. 89-90)

⁸¹ „Second, the three periods of Heidegger’s thought for Dugin turn around what he calls the „middle period“ associated with his Nazi-era works, preceded by the early works including *Sein und Zeit*, and followed by the post-1945 texts.“

(Matthew Sharpe, *In the Crosshairs of the Fourfold: Critical Thoughts on Aleksandr Dugin’s Heidegger*, in: *Critical Horizons*, Vol. 21, No. 2, 2020, s. 170)

⁸² „Dugin was especially interested in Heidegger’s writings from the second half of the 1930s, in particular *Contributions to Philosophy* (1936-1938) and *The History of Being* (1938-1940).“ (Emmanuel Faye, *Heidegger, Völkisch but Not Nazi? A Manipulation by Alexander Dugin*, in: Marlene Laruelle, ed., *From Heidegger to Dugin and Back*, URL: <https://www.illiberalism.org/from-heidegger-to-dugin-and-back/>, 2022, s. 35)

⁸³ „In any case, Dugin’s tripartition allows him to almost completely obscure the writings of the years 1933-1935 – the very years studied in my recently published book in Russian, and in which the radicality of Heidegger’s Hitlerism and political Nazism is most evident. There is an obvious intellectual manipulation here that shatters the potential credibility of Dugin’s argument.“ (Idem, s. 40)

⁸⁴ „Moreover, Dugin here dodges the question of the Black Notebooks on the pretext that they do not bring anything fundamentally new to the discussion that had not already been learned from the treatises of 1936-1940, except for some elements of criticism of Nazism. He silently passes over the explicit anti-Semitism in the Black Notebooks of 1939-1942.“ (Idem, s. 42)

Donatella Di Cesare píše o Heideggerově metafyzickém antisemitismu⁸⁵, kterým Martin Heidegger zůstává vězet v metafyzice a kterým Heideggerovo myšlení přímo zapadá do nacistického antisemitismu, který nelze redukovat na pouhý biologismus.⁸⁶ Extrémní ironie není jen v tom, kolik židovských myslitelů Heideggerovo myšlení následovalo, aniž by ho kritizovalo tak výrazně jako Emmanuel Lévinas. Michael Fagenblat vypočítává sedm nikoli okrajových biblických motivů v Heideggerově myšlení.⁸⁷ Gregory Fried připomíná, že Heideggerova práce ovlivnila například Jana Patočku.⁸⁸ Na druhé straně ovlivnila i A. G. Dugina.

Pro Petra Druláka je Heideggerovo myšlení svorníkem racionalistického a mýtického přístupu. S ohledem na kontext tohoto výkladu je provokativní i to, že Petr Drulák zmiňuje právě Heideggerovy studie o Hérakleitovi: „Nikdo nenaplňuje oba tyto směry s větším zápalem a důsledností než Heidegger svými studiemi věnovanými Parmenidovi a Herakleitovi, jakož i inspirací, kterou nachází u mystického Mistra Eckharta a básníka Hölderlina.“⁸⁹ Přestože Petr Drulák připouští výhrady, nezmiňuje další odůvodněnou vlnu kritiky Heideggerova myšlení, která se vzedmula roku 2014, a nezapomíná Heideggerovi projevit uznání: „Přesto neplatí, že každý myslitel, který se vůči těmto proudům [tj. liberalismu a marxismu] vymezoval, byl nutně předchůdcem či dokonce aktérem fašismu a nacismu. Něco takového lze sice říci o Carlu Schmittovi či Martinu Heideggerovi, aniž by tím však měl být popřen jejich intelektuální přínos.“⁹⁰ Intelektuální přínos zajisté může spočívat i v tom, že se dané myšlení stane odstrašujícím příkladem k nezbytnému promyšlení.⁹¹ V rozhovoru s Didierem Éribonem nazvaném *Heidegger, peklo filosofů* (Heidegger, l'enfer des philosophes) řekl Jacques Derrida v návaznosti na vydání jeho knihy *De l'esprit* v roce 1987: „Abychom mysleli nacismus, není třeba se zajímat pouze o Heideggera, ale je třeba se zajímat také o něho.“⁹²

Ve svém anti-liberálním tažení kritizuje Petr Drulák rovněž i lidská práva: „Nejenže lidská práva a trh nejsou přirozená, ale v univerzalistické podobě současného liberalismu se stávají nebezpečnou utopií. Pokud jsou prosazovány bez zábran, zničí

⁸⁵ Opírá se například o tu linii Heideggerova antisemitismu, která předpokládá vyhocení jeho ontologické diference: „Otázka po roli světového židovstva (*Weltjudentum*) není rasovou, nýbrž metafyzickou otázkou po druhu lidství (*Art von Menschentümlichkeit*), který se, naprosto nespoutaný/nevázaný (*schlechthin ungebunden*), dokáže ujmout vykořeňování všech jsoucenz bytí (*die Entwurzelung alles Seienden aus dem Sein*) jako světodějinného „úroku“.“ (Martin Heidegger, *Schwarze Hefte 1939-1941*, GA 96, Überlegungen XIV, Frankfurt am Main, 2014, s. 243)

⁸⁶ „The discriminating gesture that introduces the concept of “race” is philosophical. Later it is supported and scientifically legitimized through biologization. It is what happened in Nazism, which is completely misunderstood if it is reduced to a mere biologism.“ (Donatella Di Cesare, *Heidegger's Metaphysical Anti-Semitism*, in: Ingo Farin and Jeff Malpas, ed., *Reading Heidegger's Black Notebooks 1931-1941*, Cambridge, 2016, s. 190)

⁸⁷ Michael Fagenblat, „Heidegger“ and the Jews, in: Ingo Farin and Jeff Malpas, ed., *Reading Heidegger's Black Notebooks 1931-1941*, Cambridge, 2016, s. 156-157

⁸⁸ Gregory Fried, *The King Is Dead: Martin Heidegger after the Black Notebooks*, in: Ingo Farin and Jeff Malpas, ed., *Reading Heidegger's Black Notebooks 1931-1941*, Cambridge, 2016, s. 45

⁸⁹ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 35

⁹⁰ Idem, s. 304

⁹¹ Kritiku anti-demokratických rysů myšlení Carla Schmitta nabízí Jan Buráň v citované disertační práci *Carl Schmitt: nepřítel otevřené společnosti*. A. G. Dugin si z textů Carla Schmitta bere prostorové myšlení navázané na jeho koncept *Nomos*, ale i na pojem *Grossraum*, který patří k rétorice nacistického imperialismu.

⁹² „Pour penser le nazisme, il ne faut pas s'intéresser seulement à Heidegger, mais il faut aussi s'y intéresser.“ (Jacques Derrida, *Heidegger, l'enfer des philosophes*, in: Jacques Derrida, *Points de suspension*, Editions Galilée, Paris, 1992, s. 197)

jakoukoli společností.“⁹³ A. G. Dugin jde tímto směrem ještě mnohem dál: „Hitler ve své politice učinil stejný omyl jako Američané i angličtí imperialisté, kteří se od obrany konkrétního světového prostoru posunuli k univerzalizmu a globalismu – tedy až na skutečnost, že tito druzí zakryli své ambice liberálně-demokratickou ideologií, zatímco Hitler se zaštitil rasistickými naukami a ideou „globální árijské vlády“, která není o nic méně absurdní a děsivá než ideologie lidských práv.“⁹⁴ To znamená, že absurdní a děsivá je podle Dugina primárně ideologie lidských práv a až sekundárně pak Hitlerova ideologie. Jeho strategickým cílem je jako obvykle mazání diferencí. Na jiném místě však A. G. Dugin neváhá vyhlásit expanzivní imperialismus eurasijské říše bez hranic, takže mezi univerzalisty bezpochyby rovněž patří: „Pro naše činy neexistují hranice. Takže když se nás zeptají: „Kde se zastavíte?“, správné je odpovědět: „Nikde se nezastavíme, nikdy se nezastavíme, protože eurasianismus je otevřená filosofie.“ Když završíme jeden úkol, obrátíme pozornost k jinému. Je to velikánská idea, zcela odpovídající velikému Rusku; taková je Velká eurasijská říše a my vůbec neplánujeme definovat její hranice. Ať jiní definují hranice místo nás, a když na ně zatlačíme a oni nám řeknou: „Dost už, kluci, dál vás nepustíme!“, tak se pokusíme protlouct ještě dál. A vskutku se i protlučeme!“⁹⁵ A. G. Dugin se samozřejmě potřebuje od nacismu distancovat, aby nedošlo ke kolapsu rozdílu mezi nacismem a čtvrtou politickou teorií. Za tímto účelem se také tváří, že lze nacismus zredukovat pouze na antisemitistický rasismus. Kdyby nacismu přiznal i expanzivní imperialismus, musel by už mnohem složitěji vysvětlovat, proč je expanzivní imperialismus eurasijské říše dobrý, zatímco nacismus dobrý není. Jednoduchá úvaha o tom, že ideologii lidských práv sice lze pokrytecky zneužít, zatímco nacismus je zlem i bez zneužití, sice mluví k podstatnému rozdílu mezi obojím, ale A. G. Dugin ji musí důsledně ignorovat.

Aleksandr Geljevič Dugin ovšem nechce asimilovat pouze cizí země v souladu s neohraničeností a šíří ruské prostorovosti, protože chce asimilovat i lidi: „Ruský člověk je natolik absolutní, že nedokáže pochopit smysl existence jiných národů. „Nejsou-li to Rusové, co jsou zač?“ ptáme se. Vidíme-li jakéhosi radostného Araba, jenž neopovrhne pitím a srdečným smíchem, jenž umí ‚popustit uzdy‘, řekneme: ‚To je pravý Rus!“⁹⁶ Alexander Etkind píše o genocidě malých rozdílů mezi národy: „Absence významných rozdílů nijak nesnižuje rozsah ani krutost masového vraždění. Naopak, čím menší jsou rozdíly, tím větší je genocida.“⁹⁷ Za účelem genocidy jsou fetišizovány drobné rozdíly, a tak v ruské agresi proti Ukrajině získává svou roli písmeno Z: „Skutečný vlastenec se zcela nesmyslně pozná právě podle víry v Z, podle lásky k Z, podle toho, že se s tímto zetkem dokáže ztotožnit.“⁹⁸ Alexander Etkind tak nejen doplňuje úvahy o imperialismu a revanšismu tématem fetišismu⁹⁹, ale také

⁹³ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 71

⁹⁴ Alexandr Dugin, *Čtvrtá politická teorie*, Sol Noctis, Zvolen, 2020. s. 313

⁹⁵ Idem, s. 370

⁹⁶ Idem, s. 349

⁹⁷ Alexander Etkind, *Co skutečný příběh písmene Z prozrazuje o Putinově Rusku?*, in: *Deník N*, URL: <https://denikn.cz/1080756/skutečný-příběh-písmene-z/?ref=list>

⁹⁸ Idem, URL: <https://denikn.cz/1080756/skutečný-příběh-písmene-z/?ref=list>

⁹⁹ „Je důležité analyzovat imperialismus a revanšismus, dva pochopitelné zdroje těchto katastrof – ale je chybné zaměřovat je za celkový obraz. Váš nepřítel fetišista vás takto rád oklame.“ (Idem, URL: <https://denikn.cz/1080756/skutečný-příběh-písmene-z/?ref=list>)

upozorňuje na Freudův termín „narcismus malých rozdílů“ z textu *Pocit stísněnosti v kultuře*, který popisuje situaci, kdy chybí respekt k jinakosti druhého člověka.¹⁰⁰ Tím se otevírá možnost obrátit proti Duginovu myšlení nejen myšlení Emmanuela Lévinase, ale i myšlení Sigmunda Freuda.

Ke strategii Petra Druláka rovněž patří vytrvalá snaha mazat difference. Totalita bolševismu a fašismu podle něj má svůj protějšek na straně liberalismu: „Násilí fyzické a nemateriální od sebe odlišují brutální totalitu bolševismu či fašismu s převahou fyzického násilí od měkké totality liberalismu opírající se převážně o nemateriální násilí v podobě manipulací a dezinformací.“¹⁰¹ Je ovšem pozoruhodné, že manipulace a dezinformace Petr Drulák nikdy nevidí na straně lidu, který ve své panenské čistotě pouze nechává promlouvat svou kolektivní paměť a hlubiny nevědomí. Násilí manipulací a dezinformací je pouze záležitostí elit. Zaměření na péči o nevědomí tak v jeho textu může fungovat jako strategická oklika, která má odvést pozornost od anti-nomadismu, jedné z podmínek xenofobie.

Drulákův a Duginův důraz na usedlictví a boj proti nomádství je rovněž zavádějící pro sebezpočtení člověka. Triviální fakt, že je člověk rozen z matčiny dělohy, a tak se dostává na svět, znamená, že se jeho život od počátku vyznačuje „vykročením“ do neznáma. Jen pro přirozeně nomádského člověka je svět cizinou, do níž se vypravuje riskovat. Pro usedlíka je svět naopak okrskem známého, jistého a autentického, jakousi přírodní rezervací. Ani nomádství však nemůže být absolutním ideálem, protože jeho druhou stranu ztělesňuje čingischánský nájezdník, jehož expanzivní imperialismus prosvítá texty A. G. Dugina. Člověk zůstane člověkem, pouze pokud se dokáže s respektem vůči tomu, co je vůči němu jiné, stávat z nomáda usedlíkem a z usedlíka nomádem. K možnostem jednotlivce tedy musí patřit nejen prostor, ale i čas. A nejen stejné, ale i jiné. Anti-nomadismus jako negativní vztah k jinému je nebezpečný ve směsích s vůlí k pomstě, která pohání nenávist vůči statu quo i potřebu být obětí. Takovou vůlí k pomstě podporují právě ti populisté, kteří nejsou konstruktivní.

Shrnutí

Podvojný svět Petra Druláka a Aleksandra Geljeviče Dugina. Tato studie se zaměřuje na průnik knihy *Podvojný svět* od Petra Druláka a české verze *Čtvrté politické teorie* A. G. Dugina a jeho *Základů geopolitiky*. Jejich srovnání nachází klíčové společné body v anti-liberalismu, zaměření na populismus a v anti-nomadismu jako jedné z podmínek xenofobie. Podvojnost a protějšky jsou zdůrazněny v Drulákově textu a vztah mezi prostorem a časem je zdůrazněn v Duginových textech. Konvergence v politických postojích těchto autorů jsou srovnatelné s konvergencemi v jejich teoretických textech.

¹⁰⁰ Idem, URL: <https://denikn.cz/1080756/skutecny-pribeh-pismene-z/?ref=list>.

(Pozn. red.: Termín „narcismus malých rozdílů“ se poprvé objevil v Freudově textu *Tabu panenství* z roku 1917 - Freud, Sigmund, „Tabu panenství“, in: *Sebrané spisy Sigmunda Freuda: Spisy z let 1917 - 1920*, s. 121-135, Praha: Psychoanalytické nakladatelství 2003.)

¹⁰¹ Petr Drulák, *Podvojný svět*, Academia, Praha, 2022. s. 55

Použitá literatura a jiné zdroje:

Borzič, A., Pavlova, O., Slačálek, O., *Proroci post-utopického radikalismu, Alexandr Dugin a Hakim Bey*, Praha 2018

Buráň, J., *Carl Schmitt: nepřítel otevřené společnosti (disertační práce)*, Olomouc 2022

Černočh, J., *Vražedné prostorové myšlení Aleksandra Geljeviče Dugina*, in: *Ergot 2/2022*, URL: <https://ergotsite.wordpress.com/2023/03/23/vrazedne-prostorove-mysleni-aleksandra-geljevice-dugina/>

Derrida, J., *Heidegger, l'enfer des philosophes*, in: Jacques Derrida, *Points de suspension*, Paris 1992

Di Cesare, D., *Heidegger's Metaphysical Anti-Semitism*, in: Ingo Farin and Jeff Malpas, ed., *Reading Heidegger's Black Notebooks 1931-1941*, Cambridge 2016

Drulák, P., *Podvojný svět*, Praha 2022

Dugin, A., *Čtvrtá politická teorie*, Zvolen 2020

Dugin, A., *The Fourth Political Theory and the Italian Logos*, URL: <http://4pt.su/en/content/fourth-political-theory-and-italian-logos>

Dugin, A., *Foundations of Geopolitics*, URL: <https://www.maieutiek.nl/wp-content/uploads/2022/05/Foundations-of-Geopolitics.pdf>

Eco, U., *Ur-fašismus*, URL: <https://www.abhpp.org/app/uploads/2021/11/eco-ur-facism-sazba-2.pdf>

Etkind, A., *Co skutečný příběh písmene Z prozrazuje o Putinově Rusku?*, in: *Deník N*, URL: <https://denikn.cz/1080756/skutečný-příběh-písmene-z/?ref=list>

Fagenblat, M., *„Heidegger“ and the Jews*, in: Ingo Farin and Jeff Malpas, ed., *Reading Heidegger's Black Notebooks 1931-1941*, Cambridge 2016

Faye, E., *Heidegger, Völkisch but Not Nazi? A Manipulation by Alexander Dugin*, in: Marlene Laruelle, ed., *From Heidegger to Dugin and Back*, URL: <https://www.illiberalism.org/from-heidegger-to-dugin-and-back/>, 2022

Fried, G., *The King Is Dead: Martin Heidegger after the Black Notebooks*, in: *Reading Heidegger's Black Notebooks 1931 - 1941*, Cambridge 2016

Heidegger, M., *Überlegungen XIV*, in: *Schwarze Hefte 1939-1941 (Martin Heidegger-Gesamtausgabe, Bd. 96)*, Frankfurt am Main 2014

Heidegger, M., *Vom Wesen der Wahrheit*, in: *Sein und Wahrheit (Martin Heidegger-Gesamtausgabe, Bd. 36/37. Abt. 2)*, Frankfurt am Main, 2001

Jirsa, J., *Válka a nespravedlnost*, URL: <https://blog.aktualne.cz/blogy/pohled-zblizka.php?itemid=44245>

Karas, L., *Baba Jaga v myšlení Alexandra Dugina*, in: *Tvar*, URL: <https://itvar.cz/baba-jaga-v-mysleni-alexandra-dugina>

Sharpe, M., *In the Crosshairs of the Fourfold: Critical Thoughts on Aleksandr Dugin's Heidegger*, in: *Critical Horizons*, 21:2, 2020

Slačálek, O., *Ano, potřebujeme spravedlivý mír. Kavan, Hořejší a Stropnický místo něj zdůrazňují naše ekonomické zájmy*, URL: <https://a2larm.cz/2023/01/ano-potrebujeme-spravedlivy-mir-kavan-horejsi-a-stropnicky-misto-nej-zduraznuji-nase-ekonomicke-zajmy/>

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2014 [online]. [cit. 2023-06-26]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2014-vz-cz.pdf>

Výzva Mír a spravedlnost [online]. [cit. 2023-06-26]. Dostupné z: <https://miraspravedlnost.cz/vyzva>